

MEDYA'NIN HEMŞİRELİKTE KULLANIMI*

Yard.Doç.Dr. Gülsün TAŞOCAK

*İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu
Öğretim Üyesi*

Sayın Başkan, Değerli Kongre Üyeleri,

Öncelikle Ulusal Cerrahi Kongrelerinde “Cerrahi Hemşireliği Seksiyonu”nun örnek oluşturacak biçimde yer almasında büyük çaba gösteren düzenleme kurulunun tüm üyelerine teşekkür ederim.

Benim sizlerle paylaşmak istediğim, kitle iletişim araçlarının / med-yanın hemşirelikte kullanılması konusu. Belki doğrudan cerrahi hemşireliği ile bağdaştırılamayabilinir. Ancak, konunun hepimizi yakından ilgilendirdiğinden kuşku yok. Eminim ki, hepimiz radyo, TV, basın vb. yayın organlarını izlerken bu ortamda neden yeterince yer almadığımızı kendimize sıklıkla sormuşuzdur.

Oysa, iletişim toplumu olarak da isimlendirebileceğimiz günümüz toplumunda, hemşirelik disiplinin de bu medyada yer almasının zamanı çoktan gelmiştir. Radyo, TV, basın ve benzeri yayın organlarında iletişim becerilerini kazanmış, ülkenin sağlıkla ilgili temel sorunlarını bilen ve bu sorunlara ilişkin çözümler üretebilen; sağlık hizmetlerindeki yerini, önemini, değişen rollerini vurgulayabilen hemşirelerin bu dünyada yer alması gerekmektedir. Bu katılım sonucu doğru mesajların iletilmesi, hemşireliğin toplumdaki profesyonel imgesini geliştireceği gibi, bireye ve bağlı olduğu kuruluşa doyum duygusu ve saygınlık kazandıracaktır. Bu ortamdan uzak kalmak ise, çok önemli bir fırsatı göz ardı etmek, kaçırmak olacaktır.

Günümüzde, radyo ve TV yayımları ile toplumun geniş kesimlerine ulaşabilmek büyük güç kaynağıdır. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, 1990 verilerine göre yurt içinde günde ortalama 134 saat radyo, 32 saat TV yayını yapmaktaydı (4). Bilindiği gibi günümüzde kanal sayısı, yayın saatleri yurtiçi ve yurt dışında giderek artmaktadır. Haber programlarının yanısıra eğitim ağırlıklı kanalların varlığı bir diğer fırsattır. O halde bu fırsat ne şekilde değerlendirilmeli, bu güçten nasıl yararlanmalıdır?

* Uluslararası Cerrahi Kongresi 92’de sunulmuştur.

Kitle iletişim araçları ile işbirliği yakın zamana kadar Halkla İlişkiler bölümlerinin sorumluluğu içinde yer almakta idi. Ancak, günümüzde meslek üyelerinin ve özellikle lider konumunda bulunanların bu ortama girmeleri zorunlu olmuştur. Genel bir değerlendirme yapıldığında, gelişmiş ülkelerde ve yurdumuzda bu ortamın, fırsatın genellikle hekim ve yönetici grup tarafından değerlendirildiği görülmektedir. Sağlıkla ilgili her konuda mesajlar bu grup tarafından aktarılmakta ve doğal olarak toplumda bu grubun imgesi gelişmektedir(1,3).

Kitle iletişim araçlarının bilincinde olup, girişimde bulunmak isteyen hemşirelerin karşısında ise, yılların birimi olan bir engelin çıkması olasıdır. Bu engel yapımcı ya da yayıncıların hekim ya da yöneticileri sağlık alanının tek otoritesi, konuşmacısı, yazımcısı olarak görmeleridir.

Oysa hemşireler, bu durumu değiştirebilecek birikime ve güce sahip olup, en kısa zamanda kitle iletişim araçlarından yararlanmalıdırlar.

Süremizi göz önünde bulundurarak ben yalnızca Radyo ve TV yayınlarına değinmek istiyorum.

Kaynaklara göre bu ortama girebilmek üç aşamada gerçekleştirilebilir(1,2,3).

I- Radyo ve TV'nun Dikkatini Çekmek

Bilindiği gibi radyo ve TV'da röportaj, söyleşi vb. programlara geniş yer verilmektedir. Böyle bir programa katılmak hemşirelikle ilgili önemli konuların vurgulanması için iyi bir fırsattır. Bunu gerçekleştirmek ise, yapımcının hemşirenin geniş kesimleri ilgilendiren konulara değinebilecek değerli bir konuşmacı olduğuna inanmasına bağlıdır. Bu nedenle iyi bir tanıtım önemlidir.

- Bu aşamada girişime, yakın çevredeki radyo, TV kuruluşunun yapımcısı, editörü, müdürü ile tanışmakla başlanmalıdır. Yapılacak görüşmede çarpıcı, can alıcı temalar üzerinde odaklanmalı; hatırlanması istenen temel öğeler bir sayfayı geçmeyecek şekilde yazılı olarak kendilerine bırakılmalıdır.

- İlgili kişiler tarafından tanındıktan sonra, sağlık bakımı ile ilgili önemli konular kendilerine yazılı olarak iletilebilir. Yazılı iletişimde; cümleler kısa, anlaşılır, bilgi verici olmalı, renkli bir dil kullanılmalıdır. Konular önem sırasına göre sıralanmalı ve önemli bilgi başlıkta ve ilk paragrafta verilmelidir. Özellikle haber içerikli yazılar iki daktilo sayfasını geçmemelidir.

II. Programlarda Rol Almaya Hazırlık (Planlama ve Organizasyon)

Radyo ve TV etkinliklerinin başarısı, planlı ve organize bir hazırlığa bağlıdır. Aksi halde hata olasılığı yüksektir. Bu aşamadaki temel öğeler şöyle sıralanabilir.

- Yapımcı ile gündem üzerinde görüşmeli, yöneltilebilecek sorular sıralanmalıdır.
- İletilmek istenen mesaj ve bu mesajı destekleyecek fikirler, istatistikler belirlenmelidir.
- Benzer programlar izlenmeli, kaset çalışması yapılmalı, güvenilir kişilerin açık eleştirileri istenmelidir.
- Düşünceler, doğrudan ve açık şekilde ifade edilmeli, görüş örneklerle desteklenmelidir.
- Açıklamalar, yorumlar kısa tutulmalı, önemli konulara mesajlara başlangıçta değinilmelidir.
- Teknik ve anlaşılmaz bir dil kullanmaktan kaçınmalıdır.
- Program boyunca kendini kontrol sürdürülmeli, raportörün konuyu başka alana kaydırmasına, sözü kesmesine fırsat vermemelidir.
- Yetersiz kalman bir soru ile karşılaşıldığında, blöf yapmamalı, durum nedeni ile açıklanmalıdır.
- Hemşireler ve diğer sağlık disiplini üyeleri hakkında olumsuz eleştiriden kaçınmalıdır.
- Başka hemşirelerle bir araya gelinen programlarda zıtlasmalar/tartışmalar yapılmamalıdır.
- Aktif bir rol üstlenilmelidir.
- Varsayımlı/kuramsal konulardan kaçınmalıdır.
- Raporörün açıklaması, rahatsız edici de olsa aşırı tepki gösterilmemelidir.

Kısacası, bu programlarda soru yöneltilecekse, değişik özellikteki sorulara karşı hazırlıklı olunmalıdır.

III- Profesyonel Biçimde Görüntü Vermek ve Konuşabilmek.

• Verilmek istenen mesajın iletilmesi büyük ölçüde doğru iletişim yollarının kullanımına bağlıdır. Giyim, duruş, hareketler, yüz ifadesi, göz teması

ve konuşma tarzı ile çok şey ifade edilir. Bu durum TV programlarında daha da önem taşır.

•Konuşma normal tonda ve hızda rahat şekilde yapılmalı, dolgu cümlelerden kaçınmalıdır.

•İyi bir konuşmacı, kendine güvenen, konusunu bilen ve ona hakim olan kişidir. Bu izlenim dinleyiciye/izleyiciye verilmelidir.

•Unutulmaması gereken bir başka husus, toplumun kısa ve net açıklamalar/cevaplar beklediğidir.

Değerli Kongre Üyeleri, şimdi sizlere TRT’de hemşirelerin rol üstlenebileceği program örnekleri sunmak istiyorum. TRT’de program türleri 7 başlık altında toplanmaktadır.

Tablo 1’de TRT yayınlarının program türleri ve bu programların 1990 yılındaki hedeflenen oranları gösterilmektedir(4).

Tablo 1: TRT Yayınlarında Program Türlerinin 1990 Yılında Hedeflenen Oranları

PROGRAM TÜRLERİ	RADYO		TELEVİZYON
	R-1 %	R-2 %	TV-1 %
*Eğitim Programları	17.0	12.5	39.0
Kültür Programları	6.5	8.5	11.0
Drama Programları	4.0	4.0	4.0
Müzik Programları	48.0	64.0	5.0
Eğlence Programları	4.0	1.0	6.0
*Haber Programları	13.5	8.5	12.0
Spor Programları	2.0	0.5	5.0
Reklamlar	4.0	--	4.0
Diğerleri	1.0	1.0	1.0
TOPLAM	100	100	100

Bu programların kapsamı incelendiğinde hemşirelik konularının öncelikle “eğitim” ve “haber” programları içinde yer alabileceği görülmektedir. Sağlık konusu TRT’de eğitim programları içinde yer almaktadır. Eğitim programları R1, R2, TV1’de yüksek orandadır. Bu programlarda hemşirelikle doğrudan bağlantısı olan program sayısı ise oldukça fazladır. Bu programlar aşağıda sıralanmıştır (4).

TRT EĞİTİM PROGRAMLARINDAKİ ÖNCELİKLİ KONULAR ÇOCUKLARA YÖNELİK PROGRAMLAR

- İlköğretim çağına yönelik konular
 - *Sağlık Eğitimi
- Ortaöğretim çağına yönelik konular
 - *Mesleklerin tanıtımı, mesleğinde başarılı olmuş kişilerle söyleşiler, meslek seçimi.
- Çocuğa yanlış beslenme alışkanlıklarından kurtulması, sağlığının korunması, temizliğe dikkat etmesi, kazalardan korunabilmesi yolunda bilgiler kazandıran konular.

GENÇLERE YÖNELİK PROGRAMLAR

- Meslek okulları ve mesleklerin tanıtımı.
- Gençliğin, uyuşturucu, alkol, sigara gibi kötü alışkanlıklara karşı uyarıcı, koruyucu konular.

AİLELERE YÖNELİK KONULAR

- Aile planlaması, bu konuyla ilgili sağlık kuruluşları
- AÇS, dengeli beslenme
- Kazalar, afetler ve ilkyardım

YAŞLI VE EMEKLİLERE YÖNELİK PROGRAMLAR

- Yaşlanmanın ve emekli olmanın insan vücudu ve ruh sağlığı üzerindeki etkileri.

SOSYAL BAKIMDAN KORUNMASI GEREKENLERE YÖNELİK PROGRAMLAR

- Çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, huzurevleri.
- Fizik tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerine yönelik programlar

KÖYLÜ VE ÇİFTÇİLERE YÖNELİK PROGRAMLAR

- Kırsal kesimde nüfus ve aile planlaması

İŞ VE MESLEK KESİMİNE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

- İş kazaları ve meslek hastalıkları

Değerli üyeler, görölüyor ki iletişim çağındaki gelişmeler, hemşirelerin sessiz kalmayıp bu çağa uygun yaklaşımlar göstermesini gerektirmektedir. Bu nedenle, hemşirelikle ilgili konularda daha fazla çalışmak, yenilikler oluşturmak; radyo ve TV'da sağlık bakımı ile ilgili konuşmacılar arasında yer alarak gerekli bilgileri doğru, çekici ve objektif olarak aktarmak bir zorunluluktur. Aynı zamanda büyük bir fırsattır. Bu fırsatı değerlendirmek ise mesleki bir sorumluluktur.

KAYNAKLAR

- 1- Buresh, B., Gordon, S., Bell, N.: Who counts in news coverage of health care? *Nursing Outlook*, 39:5, (1991),
- 2- Giritli, İ.: Günümüzde Haberleşme Olayları, Sorunları, Çözümleri, Der Yayınları, İstanbul, (1988).
- 3- Kalish, B.J., Kolasich, P.A.: Good news bad new, or no news: Improving radio and TV coverage of nursing issue, *Nursing and Health Care*, 6:5, (1985)
- 4- TRT Yayın ve Planlama Koordinasyon ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı: 1990 Genel Yayın Planı, TRT Basın ve Yayın Müd., Ankara, (1990).